

xtra

Kyvyt käyttöön

Miltä
tuntuu olla
asiakkaana

Sosiaalisen
kuntoutuksen
tärkeys

Kuntakokeiluun
valittiin
26 hanketta

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Kuntouttava työtoiminta kehittyy

**TYÖLLISTÄ VÄLITTÄEN
- VÄLITÄ TYÖLLISTÄEN**

Kaija Ray
projektipäällikkö
VATES-säätiö

Sanktioista mahdollisuuksiin

TÄHÄN JULKAISUUN ON KOOTTU kuntouttavan työtoiminnan kehittämistä taustoitettavia artikkeleita. Artikkelit liikkuvat yksittäisen asiakkaan, projektin jatkokehittämisen ja valtakunnallisen kehittämistyön tasoilla. Niiden tarkoitus on jatkaa sekä Työllistä välittämisen – välitä työllistäen ESR-projektin sisällä syntynyttä keskustelua että luodata sitä kenttää, mihin kuntouttava työtoiminta tällä hetkellä nivoutuu. Olkoon lehden motto sama kuin projektinkin – sanktioista mahdollisuuksiin.

Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät kasvavat tasaisesti. Toiminnasta säädetty laki ja sitä määrittävät puitteet ovat olleet voimassa vuodesta 2001 lähtien. Tällä hetkellä toimintaa kehitetään sisältä päin panostaen yhteiseen laatuun ja yksittäisten tilanteiden onnistuneisiin ratkaisuihin.

Valtakunnallisen keskustelun keskiössä on mm. sosiaalihuollon rooli työllistämässä. Lukuisat hankkeet ja työryhmät työstävät keinoja, miten kaikkien työelämäosalisuutta ja polkua kohti avoimia työmarkkinoita voitaisiin tukea. Yleinen keskustelu taas nostaa toistuvasti esiin tarpeen työurien pidentämisestä kaikissa vaiheissa ja keinot ehkäistä syrjäytymistä.

Kuntouttavan työtoiminnan ympärillä viime vuosina käyty keskustelu on tarjonnut näköalapaikan koko sosiaalisen työllistämisen kenttään. Toiminnassa tasapainoillaan yhteisten, laatua määrittävien kriteerien ja räätälöityjen ratkaisujen välimaastossa. Asiakkaiden ja kuntien tilanteet ovat hyvin erilaisia. Silti toiminnan tulisi olla yhteisesti tunnustettua ja tunnustettua ja sen tulisi kehittää asiakkaiden sekä elämähallintaa että työelämävalmiuksia.

Toimintaa on kritisoitu siitä, että tavoitteet täyttyvät paljon paremmin elämähallinnan kuin siirtymien osalta. Toiminnan arviointia tulisi kehittää ja tavoitteellisuutta edelleen lisätä. Asiakkaan kokonaisvaltaisen tarpeen kartoitus taas nähdään positiivisena voimana, joka voi tukea asiakkaan omaa motivaatiota edetä kohti työtä. Kuntouttavan työtoiminnan ympärille kiteytyy siis paljon erilaisia näkökulmia ja ilmiöitä.

Extra

Kyvyt käyttöön

sisältö

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Kyvyt Käyttöön on vammaisten ja osatyökykyisten työllistymisen erikoisaikakauslehti. Kyvyt Käyttöön -lehti on maksuton ja ilmestyy kolme kertaa vuodessa.

JULKAISIJA
VATES-säätiö
PL 40, Oltermannintie 8, 00621 Helsinki
Puh 09 7527 551
Faksi 09 7527 5521
www.vates.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Marjatta Varanka

Kyvyt Käyttöön eXtra
Kyvyt Käyttöön eXtra 29.8.2013
Kuntouttava työtoiminta

TOIMITUSSIHTEERI
Kaija Ray
Projektipäällikkö
Työllistä välittäen
- välitä työllistäen -projekti
Puh. 0440 724 944
kaija.ray@vates.fi

ISSN 2242-6043 (Painettu)
ISSN 2242-6051 (Verkkolehti)

ULKOASU
Minna Ruusinen / Miks' ei! Oy

KANNEN KUVA
Juha Saarinen / VATES-säätiö

PAINOPAIKKA
SP-paino OY

PAINOS 500 kpl

Kyvyt käyttöön

VATES-säätiö on asiantuntija-organisaatio, joka edistää vammaisten, osatyökykyisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisten yhdenvertaista työllistymistä avoimille työmarkkinoille, työhön kuntoutumista sekä sosiaalisen työllistämisen toimialan yksiköiden toimintamahdollisuuksia.

Alkusanat: Sanktioista mahdollisuuksiin	2
Projektin perustiedot – mitä tapahtui vuonna 2013	4
Asiakkaan tarina	5
Projektin ulkoinen arviointi	6
Tuoterengaan kokemus työllistäjänä	8
Tiivis yhteistyö kuntien kanssa merkityksellistä	10
Kuntakokeilu kokoaa työllistämisen palapeliä	14
Ministeriön näkökulma	15

SHUTTERSTOCK

Mikon työllistämistarina
sivulla 5

VATES-SÄÄTIÖ

Jarno Karjalainen KOPPI-
projektista sivulla 10

KIMMO BRANDT

Ministeriön näkökulmaa
sivulla 15

TUOTERENGAS

Tuoterengaan
hyvät kokemukset
työllistäjänä sivulla 8

TYÖLLISTÄ VÄLITTÄEN - VÄLITÄ TYÖLLISTÄEN ESR-HANKE 2010-2013

Rahoittaja: Sosiaali- ja terveysministeriö

Koordinoija: VATES-säätiö

Osahankkeet:

Työvalmennuskeskus Aktiivi, Forssa

Porvoon kaupungin päivätoimintakeskus

Salon kaupungin sosiaalikeskus, Komppi-projekti

Tuoterengas, Lahti

Projektipäällikkö: Kaija Ray

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasta

Forssan ja Lahden osahankkeet lopettivat toimintansa vuoden 2012 lopussa, Salo ja Porvoo jatkoivat kesään 2013 asti.

Lahden osahankkeessa keskityttiin olemassa olevan toiminnan kehittämiseen. Projektissa tutkittiin työkykyarvioinnin tuomaa lisäarvoa kuntouttavaan työtoimintaan. Asiakkaille tehtiin IMBA- ja Melba-selvityksiä. Menetelmien avulla pyrittiin lisäämään kuntouttavan työtoiminnan jakson vaikuttavuutta. Osahankkeessa kehitettiin myös työkeskuksen tuotanto-olosuhteita ja asiakasohjausta sekä sinne rakennettiin uusia ryhmämuotoisia toimintoja.

Forssan osahankkeessa nivottiin kuntouttavaa työtoimintaa tiiviimmäksi osaksi muuta työvalmennuskeskus Aktiivin toimintaa. Toiminnan sisälle luotiin matalan kynnyksen startti-tyyppistä toimintaa ja kehitettiin valmennuksellisia menetelmiä toiminnallisuus huomioiden. Koko toimintaa ja sen prosesseja systematisoitiin, jotta asiakkaiden jatkopolkujen rakentaminen helpottuisi.

Porvoon osahankkeen kevään 2013 tavoitteena oli saada juurrutettua Päivätoimintakeskuksen matalan kynnyksen toimintamalli osaksi Porvoon kuntouttavan työtoiminnan tarjontaa. Päivätoimintakeskus jatkaa toimintaansa projekti jälkeen.

Salon Komppi-projektin painopistealueena keväällä 2013 oli työtoiminnan ohjaajien koulutus- ja vertaistukiryhmän suunnittelu ja järjestäminen. Myös Kompin ryhmätoiminta ja sitä tukeva yksilöohjaus jatkuivat. Matalan kynnyksen ryhmätoiminnassa korostuvat elämänhallinnalliset taidot, kulttuuristen elämysten tuottaminen sekä sosiaalisten tilanteiden harjoittelu. Yksilöohjausta tarjotaan ryhmäläisten lisäksi mm. tukiasunnoissa asuville asiakkaille.

Kompin toimivaksi konseptiksi havaittu matalan kynnyksen ryhmätoimintamalli on laajentunut myös Salon muille alueille. Kutya kylille -hankkeeseen kuuluva ryhmä toimii jo Halikossa, ja suunnitteilla on ryhmätoiminnan aloittaminen myös Perniössä.

VATES-säätiö jatkaa projektin koordinaattorina syyskuuhun 2013. Viimeisen kerran projekti on näkyvämmän esillä VATES-säätiön Kyvyt Käyttöön -seminaarissa Rovaniemellä 9. - 10.10.2013.

Elämä vie vain eteenpäin

SHUTTERSTOCK

Kävelen pitkin sateista Mannerheiminkatua kohti WSOY-taloa. Sade piiskaa kasvojani ja askel painaa. Hetken mietin, että asiat voisi olla huonomminkin. Sateesta huolimatta minut täyttää hyvä olo. Onko tämä sitä onnellisuutta? Palaan ajatuksissani taaksepäin elämässäni.

Huomaan olevani lapsuuden kodissani. Isäni istuu keittiön pöydän ääressä pää alla päin. Äitini häärii jotain keittiössä ja pyytää minua istumaan pöytään. Istuudun, vaikka mieleni valtaa pelko, onko isä taas humalassa. Isäni katu selvästi edellisen illan tapahtumia, kun ei nosta katsettaan istuessani häntä viistosti vastapäätä. Muistan illan tapahtumat kirkkaana mielessäni. Iso mustelma jalassani muistuttaa osaltaan voimakkaana kipuna ja sisälläni velloo sekavat tunnetilat aina raivosta, itkuun ja tukahtuneeseen pahaan oloon. Päätän hiljaa mielessäni, että en juo ikinä alkoholia.

Kouluvuodet meni kuin sumussa. En muista niiltä ajoilta muuta kuin mieleen painuneet hyvät muistot kavereiden kanssa tehdyistä kepposista ja lukemattomat konstit lintsata koulusta. Yläkouluun mennessä kuningas alkoholi oli astunut kuvaan jo reippain askelin. Pah, koskaan ei pidä sa-

noa ei koskaan. Ja pullo huulille. Tämä jos mikä turruttaa ihmisen pahan olon ja saan hetken olla ajattelematta. Haluan elää edes pienen hetken vapaana. Vapaana pahasta olost ja kipeistä tunteista.

Yläkoulu jäi osaltani kesken ja siirryin elämään ”itsenäistä” elämää. Välillä tein pari pätkeää duunarin töitä, missä tarvitiin, muuten elin täyttä elämää. Kahdesakymmenessä vuodessa ennätin kokea paljon ja laidasta laitaan. Rahaa ei ollut, mutta aina sitä löytyi, kun oli tarvis saada pää sekaisin.

Fysiikka alkoi tulla vastaan. Muuten olisin varmaan edelleen samalla tiellä. Huomasin, että kaipasin kipeästi elämääni jotain. En vain osannut sanoa mitä se oli. Eri viranomaisten kanssa oli tullu tehtyä monen sortin yhteistyötä, jos sitä voi niin kutsua. Jostain syystä minusta vain tuntui, että olin heillekin vaan riesa. Minua siirrettiin paikasta toiseen, jossa taas joku voi todeta, että tästä tyypistä ei ole mihinkään.

Minut ohjattiin TE-toimistosta pitkäaikaistyöttömänä typpiin asiakkaaksi. Siellä minulle kerrottiin kuntouttavasta työtoiminnasta, näin meidän kesken KUTYsta. Kerrottiin matalimman kynnyksen paikas-

ta, jonne voi mennä juuri sellaisena kuin on. Se pysäytti minut. Voinko todella mennä sellaisena kuin olen. Tuntuu, että elämä on potkinut minua jo vuosien ajan päähän ja nyt minulle tarjotaan mahdollisuutta, että voin mennä juuri omana itsenäni.

Havahdun ajatuksistani ja huomaan jo olevani WSOY-talon kulmalla. Siellä se on. Mun työpaikka tai kuntouttavaa työtä hän se on, mut mulle se on työpaikka. Päivätoimintakeskus, jossa olen alkanut löytää itseäni. Mua on kuunneltu ja tuettu, vaikka välillä on retkahtanutkin juomaan, niin silti on löytänyt voiman nousta ylös ojasta ja palata takaisin. Nyt voin sanoa, että olen onnellinen. Elämään on tullut rytmi ja hurjat ruuhkavuodet on taaksejäänyttä elämää. Kantapään kautta opittua, mutta opittua. Käyn kuntouttavassa neljänä päivänä viikossa ja tavoitteena on lähteä opiskelemaan syksyllä. Odotan, että opiskelupaikka varmistuu. Sadekaan ei saa minua huonolle tuulle. Se on elämää. Ja elämä vie vain eteenpäin.

Mikko 36v.

Piia Thilmanohjaaja
Porvoon päivätoimintakeskus

Sosiaalinen kuntoutus on tarpeellinen & toimiva palvelu

Kuntoutussäätiö toteutti Työllistä välittäen – välitä työllistäen -projektin ulkoisen arvioinnin vuoden 2012 loppupuolella. Arviointihankkeen vastuullisena vetäjänä toimi projektipäällikkö Sari Pitkänen.

Työllistä välittäen – välitä työllistäen -projektin yleisenä tavoitteena oli kehittää kuntouttavan työtoiminnan laatua ja vaikuttavuutta mm. parantamalla asiakasohjausta koulutusprosessin avulla ja kehittämällä työllistämisyksiköiden toimintaympäristöjä ja työolosuhteita. Paikkakuntakohtaiset tavoitteet erosivat jonkin verran toisistaan, ja esimerkiksi Porvoossa tavoitteena oli luoda matalan kynnyksen päivätoimintakeskus, joka tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa palveluihin kiinnittymättömille henkilöille ja kehittää päivätoimintakeskukseen nivoutuvaa viranomaisyhteistyötä. Myös Salossa pyrittiin käynnistämään vahvaa tukea tarjoavaa matalan kynnyksen ryhmätoimintaa ja kehittämään intensiivistä yksilöohjausta ja kuntouttavan työtoiminnan toimintamallia. Sen lisäksi Salossa haluttiin koota kuntouttavan työtoiminnan ohjaajista vertaistukiverkosto, jolle tarjotaan koulutusta ja mahdollisuus päästä mukaan työtoiminnan kehittämiseen.

Noin puolet asiakkaista tavoitteli myös elämäntilanteen ja tulevaisuuden suunnitelmien selkiytymistä tai työhön pääsyä.

Kun Porvoossa ja Salossa tavoitteet painottuivat matalan kynnyksen ryhmätoiminnan luomiseen, Lahdessa ja Forssassa tavoiteltiin painokkaammin jo olemassa olevan työkeskustoiminnan edelleen kehittämistä. Lahdessa pyrittiin ottamaan käyttöön uusia asiakkaiden toimintakyvyn arviointimenetelmiä ja kehittämään ryhmätoimintaa, tuotannollista työpajatoimintaa ja asiakasohjausta. Myös Forssassa tavoitteena oli kehittää ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa sekä tukea asiakkaiden mahdollisimman nopeaa etenemistä koulutukseen, työhön tai muuhun toimintaan.

ASIAKKAIDEN TAVOITTEET TOTEUTUIVAT HYVIN

Ulkoisen arvioinnin yhteydessä tehtyjen haastattelujen perusteella asiakkaat itse tavoittelivat useimmin arjen hallintaan ja elämänrytmiin liittyvien asioiden parantumista. Noin puolet asiakkaista tavoitteli myös elämäntilanteen ja tulevaisuuden suunnitelmien selkiytymistä tai työhön pääsyä, ja joka kolmas asiakas toivoi lisäksi tietojen saamista muista koulutukseen ja työhön liittyvistä vaihtoehdoista. Muita asiakkaiden tavoitteita olivat hengissä pysyminen, kiinnostavat työtehtävät ja työn oppiminen, sosiaalisuuden lisääntyminen, hyvä työyhteisö, kunnon paraneminen, terveydelliset asiat, työkyvyn arviointi sekä tietoisuuden lisääntyminen omista rajoista

ja toimintakyvystä.

Asiakkaiden omien arvioiden mukaan arjen hallintaan liittyvät tavoitteet toteutuivat hyvin. Valtaosa asiakkaista koki myös tietojen saamisen erilaisista vaihtoehdoista, esimerkiksi toimeentulosta ja eläkkeestä, toteutuneen ainakin jossain määrin. Sen sijaan työhön pääsy toteutui useimpien vastaajien mielestä heikosti tai korkeintaan jossain määrin.

Asiakasseurantatietojen perusteella projektissa aloitti yhteensä 348 asiakasta, 185 miestä ja 163 naista. Noin puolet projektin asiakkaista oli 25 – 44 -vuotiaita. Kaikki projektin asiakkaat olivat aloittaessaan työttömiä, 259 heistä pitkäaikaistyöttömiä. Valtaosa asiakkaista oli saanut vain perusasteen koulutuksen. Keskiasteen koulutus oli noin neljänneksellä asiakkaista ja keskiasteen jälkeinen koulutus vain muutamalla asiakkaalla. Projektissa aloittaneista asiakkaista maahanmuuttajia oli 31, vähemmistöihin kuuluvia viisi, vammaisia henkilöitä yksi ja muuten heikossa työmarkkina-asemassa olevia 62.

Kesäkuun 2013 loppuun mennessä projektin oli päättänyt 170 ja keskeyttänyt 75 henkilöä. Muut projektissa aloittaneet asiakkaat jatkoivat sen jälkeen edelleen kunnan järjestämässä kuntouttavassa työtoiminnassa. Työelämään projektin asiakkaista eteni 25 henkilöä, 10 avoimille työmarkkinoille ja 15 muualle kuin avoimille työmarkkinoille. Projektin päättä-

neistä tai keskeyttäneistä 245 asiakkaasta 194 oli projektin jälkeen edelleen työttömänä ja 26 työelämän ulkopuolella.

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA AUTTAA ELÄMÄN HALLINNASSA

Asiakashaastattelujen perusteella asiakkaiden kokemukset projektin toiminnasta olivat valtaosin myönteisiä. He kokivat saaneensa vahvaa tukea elämänsä hallintaan: mieliala ja itsetunto olivat parantuneet, ja päivittäisistä askareista tai tehtävistä suoriutuminen oli muuttunut helpommaksi. Lähes puolet vastanneista koki itsensä aiempaa tasapainoisemmaksi ja itsenäisemmäksi. Niin ikään itsensä ilmaisu sekä kanssakäyminen muiden ihmisten kanssa olivat helpottuneet.

Valtaosa asiakkaista koki oppineensa kuntouttavan työtoiminnan jakson aikana uusia asioita, ja yli puolet oli aikaisempaa motivoituneempia hakemaan opiskelu- tai työpaikkaa. Reilulla kolmanneksella asiakkaista koulutusta tai työtä koskevat tulevaisuuden suunnitelmat olivat selkiytyneet, ja joka neljännellä asiakkaalla oli aiempaa selkeämpi kuva omasta tulevaisuudesta kokonaisuudessaan.

Muita asiakkaiden kokemia kuntouttavan työtoiminnan hyötyjä olivat mm. sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääntyminen, ryhmätaitojen oppiminen, yksinäisyyden lieventyminen ja erilaisten käytännön taitojen oppiminen. Päiviin oli tullut sisältöä ja rytmiä, ja elämäntavat olivat muuttuneet terveellisemmiksi: lii-

kunta oli lisääntynyt ja alkoholin käyttö vähentynyt. Asiakkaat kokivat itsetuntonsa parantuneen: he olivat oppineet, mihin pystyvät ja mihin eivät pysty. Mielekkään työn tekeminen oli myös vähentänyt masennusta, kun toiminnan myötä tunti olevansa hyödyksi ja hyväksyty. Myös talouteen oli tullut pientä kohennusta.

Kuntouttavan työtoiminnan hyötyihin vaikuttaneita asioita olivat asiakkaiden mielestä toiminnan säännöllisyys ja vakituiset työajat, vastuun ottaminen käytännön töistä ja tekemisestä, yhteisöllisyys, hyvä ja ammattitaitoinen ohjaus, mahdollisuus saada tietoa asioista ja oppia itsestä uusia asioita sekä konkreettiset edut, kuten yhdeksän euron päiväkorvaus sekä mahdollisuus matkustaa bussilla ja käydä uimahallissa veloitusetta.

TULOKSIA JA HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Ulkoisen arvioinnin mukaan projektissa tehtiin alueellisiin ja valtakunnallisiin tarpeisiin nähden oikeita asioita ja valittiin konkreettisia keinoja tavoitteiden edistämiseksi. Projektipaikkakunnilla järjestetty pienryhmätoiminta oli joustava ja kynnystä madaltava toimintamuoto niille asiakkaille, joita haluttiin osallistaa kuntouttavaan työtoimintaan. Erittäin hyvänä toimintamallina pidetään yksilöohjaajien jalkautuvia kotikäyntejä, joiden aikana työnteijällä oli mahdollisuus arvioida asiakkaan tilannetta hyvin konkreettisella tasolla. Asiakkaan toimintakyvyn arviointimenetelmät toivat dokumentoinnin myötä hyvin esille työnhakijan ongelmien lisäksi hänen vahvuutensa, jotka usein jäävät huomaamatta. VATES-säätiön kuntouttavan työtoiminnan ohjaajille tarjoamaa koulutusta käytettiin aktiivisimmin Lahdessa ja yksittäisinä koulutuspäivinä Salossa ja Forssassa.

Ulkoiseen arviointiin liittyneiden yhteistyötahojen haastattelujen perusteella projektin toimenpiteet olivat vastanneet hyvin myös heidän tarpeisiinsa. Yhteistyö oli kaiken kaikkiaan ollut hyvin toimivaa ja aktiivista. Haasteena yhteistyötahot näkivät projektin henkilöstön vaihtuvuuden, joka vaikeutti laajan kehittämiskokonaisuuden toteuttamista. Yhteistyö oli myös keskittynyt hie- man liikaa projektin eikä rakenteiden

ja toimintamallien tiimoilta tehtävään verkostotyöhön, tosin alkusuunnitelmiin verrattuna löyhemmiksi jääneitä yhteistyösuhteita ei pidetty erityisenä puutteena, sillä se ei vaikuttanut projektin toimenpiteisiin eikä tuloksiin.

Ulkoisen arvioinnin perusteella projektin toimeenpano ja toteutus onnistuivat kokonaisuutena hyvin: kehittämiskumppanien tiiviillä yhteydenpidolla ja projektin itsearvioinnilla pystyttiin vähentämään projektihenkilöstön vaihtuvuudesta aiheutuneita haasteita. Projektin toteutusta edistivät myös hyvät toimintakäytännöt: systemaattinen itsearviointi, projektiryhmän säännölliset tapaamiset, itsearviointityöpajat, väliseminaarit ja muut yhteiset tilaisuudet, joissa käytiin lävitse mm. asiakaspalauteaineistoa, asiakastapauksia ja kuntouttavan työtoiminnan laadun kehittymisen esteitä ja edellytyksiä paikkakunnilla.

Tulevaa kehittämistyötä varten Kuntoutussäätiö suosittelee arviointinsa perusteella projektissa kokeillun sosiaalisen kuntoutuksen jatkamista, sillä se on osoittautunut tarpeelliseksi ja toimivaksi palveluksi. Kuntouttavassa työtoiminnassa tarvitaan entistä enemmän panostusta erilaisten siirtymien suunnitteluun ja tukemiseen, joten hyväksi menetelmiksi osoittautuneiden ohjauksellisen työotteen, ratkaisukeskeisen ohjauksen ja ennen varsinaista työtoimintaa toteutettavan ryhmämuotoisen jakson käyttö on suositeltavaa myös jatkossa. Tulevissa projekteissa on tärkeää panostaa henkilöstön koulutustarpeeseen ja sen myötä useamman henkilön sitouttamiseen.

Yhteistyötahojen haastattelujen perusteella seuranta- ja arviointimenetelmien kehittämistä tarvitaan jatkossa, jotta palveluita tilaaville tahoille voidaan osoittaa saavutettuja tuloksia. Kehittämistyön tuloksia tulisi pyrkiä muokkaamaan konkreettisiksi tuotteiksi ja toimintamalleiksi, jolloin niiden vakiinnuttaminen ja myyminen päättäjille olisi todennäköisempää. 📌

Simo Klem
tutkija
VATES-säätiö

KUVAT: TUOTERENGAS

Valmennuksella

Tuoterengas oli osatoteuttajana VATES-säätiön koordinoimassa Työllistävä -välitäen -välitä työllistäen -projektissa vuosina 2010 - 2012. Projektin tavoitteena oli kuntouttavan työtoiminnan laadun ja vaikuttavuuden kehittäminen. Tuoterengaan osahankkeen kehittämisteemoina oli IMBA- ja Melba-arviointityökalujen käyttöönotto, ryhmätoiminnan kehittäminen sekä asiakasohjauksen ja tuotannollisen työpajatoiminnan kehittäminen. Asiakasohjauksen ja työpajatoiminnan kehittämiseksi järjestettiin Tuoterengaan valmennushenkilöstölle vuoden 2011 aikana kaksi erillistä mutta toisiinsa kytkeytyntä koulutuskokonaisuutta, joissa kouluttajina toimivat työhönvalmennuksen kehittämiskoordinaattori **Suvi Pikkusaari** ja kehittämisspällikkö **Jukka Lindberg** VATES-säätiöstä.

Ensimmäinen koulutuskokonaisuus perustui ratkaisukeskeisyyden hyödyntämiseen asiakasohjauksessa ja toinen liiketoiminnan ja valmennuksen yhteensovittamiseen tuotannollisessa työpajatoiminnassa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 44 Tuoterengaan työntekijää ja niistä kertyi 87 henkilötyöpäivää. Kumpikin koulutusosio vastasi kiitettävästi Tuoterengaan sen hetkiin kehittämistarpeisiin, tuki perustelevämme mukaista valmennusajat-

telua ja toi esiin asiakaslähtöisyyden merkitystä valmennustyössä. Koulutusosioden ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta kertonee myös se, että olemme voineet hyödyntää näiden valmennusten antia oman organisaatiomme kehittämistyössä vielä projektin päättymisen jälkeenkin.

Osana Työllistävä -välitäen -välitä työllistäen -projektin Tuoterengaan osahankkeen toimintaa aloitimme laadukkaan valmennuksen määrittelyyn. Määrittelyssä hyödynnettiin asiakasohjauksen koulutuksen aikaista materiaalia sekä henkilöstön tuottamaa aineistoa. Täydensimme henkilöstön esittämää näkökulmaa laadukkaasta valmennuksesta tekemällä vastaavia kyselyitä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille. Myös organisaatiomme johto vastaasi laadukasta valmennusta käsittelevään webropol-kyselyyn.

Teemoittelemalla eri vastaajaryhmien kommentteja ja ajatuksia laadukkaasta valmennuksesta saimme kattavan kuvauksen siitä, mitä on laatu ja mitä sen toteutuminen edellyttää käytännön työssä. Vaikka Työllistävä -välitäen -välitä työllistäen -projektin kohderyhmänä olivat kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat, laajensimme laadukkaan valmennuksen koskemaan koko organisaation valmennustoimintaa. Tarkastelumme tuloksena syksyllä 2012 syntyi Laadukas valmennus -jul-

vaikuttavuutta valmennukseen!

kaisu ja -huoneentaulu, joita olemme voineet hyödyntää mm. uusien työnteekijöidemme perehdytyksessä sekä valmennustoimintamme esittelyssä.

VATES-säätiön toteuttaman koulutuskokonaisuuden hyödyntäminen jatkui organisaatiossamme tammi-kuussa 2013, jolloin käynnistyi henkilöstön valmennusosaamisen kehittämisprojekti. Projektin ensimmäisenä tehtävänä oli määrittellä, millaista osaamista Tuoterengaan yksilövalmentajat ja työvalmentajat työssään tarvitsevat. Osaamistarpeiden määrittelyn pohjana toimivat organisaatiomme hiljattain päivitetty strategia ja jo aiemmin laaditut valmentajien keskeiset tehtäväkuvaukset. Näiden lisäksi määrittelyprosessin apuna käytettiin laadukkaan valmennuksen näkökulmia. Kun aikaisemmin olimme määrittelleet, millaista on laadukas valmennus, nyt määrittelimme sen, millaista osaamista se edellyttää valmennushenkilöstöltämme.

Tuoterengalla toteutettiin organisaatiomuutos 1.1.2013. Uusille esimiehille järjestettiin perehdytyskoulutusta, jonka tavoitteena oli tarjota tiivis informaatiopaketti Tuoterengaan esimiehen tarvitsemista asioista. Perehdytyskoulutus muodostui neljästä teemasta (henkilöstö, talous, myynti+asiakkuudet ja valmennus). Näiden perehdytystilaisuuksien suun-

nittelussa hyödynsimme Työllistä välittäen – välitä työllistäen – projektin aikana toteutettua henkilöstökoulutusta. Tuolloin Jukka Lindbergin koulutusosioissa käsiteltiin asiakkuuksia, hinta- ja kustannusanalyseja sekä tuotannon suunnittelua ja ohjausta. Vastaavat teemat toistuivat myös tässä perehdytyskoulutuksessa sekä taloutta että asiakkuuksia ja myyntiä koskevilla koulutuskertoilla. Vastaavasti vuoden 2011 henkilöstökoulutuksen teemoja tuotannon ja valmennuksen yhteensovittaminen ja ratkaisukeskeinen asiakasohjaus käsiteltiin uusien esimiesten perehdytyskoulutuksen valmennusta käsittelevässä osiossa.

Työllistä välittäen – välitä työllis-

täen –projektin myötä henkilöstöllemme toteutettu koulutuskokonaisuus on osoittanut, että projektien kehittämistyö on vietävissä osaksi organisaatioiden arkea. Vuonna 2011 toteutettu koulutus räätälöitiin puhtaasti organisaatiomme tarpeista lähtien mutta kouluttajien asiantuntijuutta hyödyntäen. Koulutussisältöjen onnistuneesta valinnasta kertoo se, että ne ovat edelleen niitä teemoja, jotka ovat oleellisia organisaatiomme menestymisen kannalta. Tärkeintä on kuitenkin se, että panostus henkilöstömme osaamiseen heijastuu suoraan asiakkaisiimme toteuttaessamme valmennustamme entistä laatummeisempina. 📌

Katja Aalto,
kehittämispäällikkö
Tuoterengas

Tärkeintä on se, että panostus henkilöstömme osaamiseen heijastuu suoraan asiakkaisiimme.

TEKSTI KAIJA RAY

Tiivis yhteistyö

kunnan kanssa merkittävää projektimaaisessa kehittämisessä

Projektimaista kehittämistyötä kritisoidaan rahoituksen sirpalemaisuuudesta ja jatkuvuuden puutteesta. Kehittämistyö voi olla sisällöltään hyvin vapaamuotoista, mutta hallinto ja verkostojen monipolvisuus sekä sitoutumattomuus kuormittavat.

VATES koordinoi ESR-projektia Työllistä välittäen -väliä työllistäen. Kuntien tilanne eli koko hankkeen ajan ja se herätti projektin sisällä paljon keskustelua. Kuntouttavaa työtoimintaa kehitetään tällä hetkellä valtakunnallisesti useissa projekteissa. Kysyimme kahdelta kuntouttavan työtoiminnan projektipäälliköiltä, kannattaako kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen projekteina. Vaikka kuntouttava työtoiminta on kuntien lakisääteistä toimintaa, sen sisältöjä ja

laatua kehitetään paljon ulkopuolisen projektirahoituksen avulla. Varsinkin toimintojen juurtuminen kuntiin projektien jälkeen tuottaa hankaluuksia, jos resursseja ei ole varattu riittävästi oman toiminnan sisälle. Työllistä välittäen - väliä työllistään - projektissa oletimme tämän hoituvan ongelmitta, sillä projekti oli syntynyt todellisesta tarpeesta ja kehitettävien mallien käyttöönotto oli kirjattu konkreettisina työmuotoina ja tavoitteina kaikkien osahankkeiden projektisuunnitelmiin. Kuntien taloudellinen tilanne ehti kuitenkin muuttua kolmessa vuodessa ja projektin päättyessä olimme hyvin tavallisen projektihaasteen edessä – miten asiakkaiden tuki jatkuu projektin päättyessä?

Hyviä tuloksia voidaan saavuttaa, mikäli projekti on riittävän lähellä kunnan sosiaali- ja työllisyyspalveluja. Jos kunta on sitoutunut, näkee toiminnan tärkeäksi, ja projektityöntekijöillä on todellinen mahdollisuus vaikuttaa laajemminkin kunnan työllisyyskehittämiseen, ovat mahdollisuudet hyvät, toteaa KOPPI-hankkeen projektipäällikkö **Jarno Karjalainen** Terveiden ja Hyvinvoinnin laitokselta.

Toiminnan tulee olla osa kiinteää kokonaisuutta, sen olisi hyvä näkyä aina hyvinvointistrategiassa asti. Kehittämisen ei silti tarvitse olla maailmaa syleilevää, pie-

Jarno Karjalainen

netkin asiat auttavat, jatkaa Karjalainen.

Kuntakohtaisuus on hyvä, silloin konkreettia säilyy, toteaa myös OSKU-hankkeen projektipäällikkö **Helena Koskimies** Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Juurrutus ja sen onnistuminen on lopulta tärkeintä. Pystyvätkö projektityöntekijät samaan kuin jos kunnalla olisi omia kehittäjätyöntekijöitä, jotka voisivat jatkaa kehittämistä ja tarpeellista päivittämistä, Koskimies pohtii.

Kunnan ja projektin yhteistyön merkitys koko projektin aikana, ei vain sen loppuvaiheessa, tuli selvästi esiin myös Työllistä välittäen – välitä työllistäen -projektin aikana. Kunta voi todeta tarpeellisuuden ja nähdä toiminnan erittäin tärkeänä. Jos kunta on tilanteessa, jossa lyhyet säästöt joudutaan nostamaan vaakakupissa isoon arvoon, voi resursoinnin perustelu olla haasteellista. Rahoilla kun on monta ottajaa.

Myönteistä palautetta on tullut, mutta riittäkö se? Uusia toimintoja ei voi ylhäältä antaa, silloin niitä ei oteta käyttöön. Tarve on nähtävä koko ajan, sillä tarvetta ei projektilla kehitetä, toteavat sekä Karjalainen että Koskimies. Molemmat projektipäälliköt ovat sitä mieltä, että kunnilla olisi hyvä olla joitain yhtenäisiä periaatteita nykyistä enemmän, tietyt tarkemmin määritellyt minimivaatet, mutta kunnille on silti suotava riittävästi jouston varaa.

– Muuten kunnat tekevät kuitenkin omat ratkaisunsa eivätkä halua ottaa tarjottua mallia sellaisenaan, tai sitten ne noudattavat annettuja ohjeita liiankin kirjaimellisesti, lisää Koskimies.

TAVOITTEELLISUUDEN MERKITYSTÄ KOROSTETTAVA

Valtakunnallisessa kehittämistyössä on Sosiaali- ja terveysministeriössä työskennellyt ryhmä, jonka avulla päivitettiin ensin kuntouttavan työtoiminnan käsikirja, ja myöhemmin on tulossa laatusuosituksen. Molempiin kerätään malleja ja hyviä käy-

JAMK

Helena Koskimies

täntöjä, jotta kuntien väliset käytännöt yhtenäistyivät.

Oman kokemukseni mukaan toiminnan organisointitapa vaihtelee paljon, itse toiminta ja tehtävät ovat sisällöltään yhtenäisempiä, kertoo Karjalainen. Tietty vähimmäisstandardit olisi hyvä olla olemassa, mutta paikalliselle suunnittelulle on varattava tilaa. Varsinkin asiakkaan lähtötilanteen selvittelyyn olisi saatava yhtenäisempiä käytäntöjä, sillä se vaikuttaa ratkaisevasti toiminnan tuloksiin, ehdottaa Koskimies.

Molemmat peräänkuuluttavat toiminnan tavoitteellisuutta. Ilman asetettuja ja seurattavia tavoitteita ei synny siirtymiä eikä asiakkaan kannalta mielekkäitä jatkopolkuja. Jarno Karjalainen on aiemman As-

”Kuntouttavasta työtoiminnasta on oltava asiakkaalle hyötyä.”

HAASTATELTUJEN PROJEKTIEIN PERUSTIEDOT

KOPPI – kohti kuntouttavampia työelämäpalveluja, ESR-projekti (2011 – 2014), hallinnoijana Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, projektipäällikkö **Jarno Karjalainen**. Osatoteuttajina toimivat Espoo, Vantaa ja Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä.

OSKU – osallisuutta asiakkuuteen kuntouttavassa työtoiminnassa, ESR-projekti (2011–2013), hallinnoijana Jyväskylän ammattikorkeakoulu, projektipäällikkö **Helena Koskimies**.

Osatoteuttajina toimivat kunnat: Hankasalmi, Jyväskylä, Jämsä, Muurame ja Äänekoski.

kel-hankkeen (THL) yhteydessä tutkinut kuntouttavasta työtoiminnasta syntyviä siirtymiä, ja ne on todettu riittämättömiksi asetettuihin tavoitteisiin verrattuna.

– Toiminnan tuloksia saavutetaan usein elämän hallinnassa, mutta nämä eivät ole mistään luettavissa, ja ne ovat erittäin vaikeasti mitattavissa. Tämä saattaa tuoda jopa negatiivista leimaa toiminnalle, arvelee Koskimies. Jarno Karjalainen on todennut omassa tutkimuksessaan, että asiakkaat siirtyvät usein uudelle kuntouttavan työtoiminnan jaksolle. Muutoinkin sosiaali- ja kuntoutuspoliittiset siirtymät ovat tavallisimpia. Se ei ole kovin hyvin toimiva työllisyyspoliittinen toimenpide. (Karjalainen & Karjalainen: Kuntouttava työtoiminta kunnissa, 2011)

MITEN TOIMII ASIAKKAAN JA AMMATTILAISTEN YHTEISTYÖ?

OSKU-hankkeen ydintavoitteena oli kasvattaa asiakkaan osallisuutta kuntouttavassa työtoiminnassa. Asiakkaan äänen kuuluminen on oleellinen osa toiminnan

”Kun kaikki kehittää itsenäisesti, ei kertaalleen itse rakennettuja malleja enää haluta muuttaa.”

tavoitteellisuutta ja tuloksellisuutta. Valtakunnallisessa keskustelussa samoin kuin Työllistä välittäen - välitä työllistämisen -projektin pohdinnoissa kuntouttavan työtoiminnan oikea-aikaisuus sekä ohjaus-osaaminen ovat nousseet useasti esiin. Pohdinta voidaan kiteyttää jopa kysymykseen - kenelle toiminta on tarkoitettu. Tähän peruskysymykseen vastaaminen ei ole aivan yksinkertaista.

Molemmat projektipäälliköt korostavat asiakkaan omaa motivaatiota koskien toiminnan oikea-aikaisuutta. Helena Koskimies arvioi, että noin puolella asiakkaista kuntouttava työtoiminta osuu juuri oikeaan vaiheeseen. Koska lainsäädännöllisesti toiminta ajoittuu kohtaan, jossa asiakas on ollut jo monissa palveluissa moni, tuntee kokevansa pakotetuksi kuntouttavaan työtoimintaan.

- Toisaalta voi olla parempi, että kokeillaan rohkeasti ennemmin kuntouttavaa työtoimintaa kuin jäädään kokonaan tyhjän päälle. Voimaantumista ja uutta intoa voi syntyä jakson aikana, vaikka alussa tavoitteita ei juuri olisi, miettii Karjalainen.

- Tavoitteita ja suuntaa on silti säännöllisesti tarkistettava, koska toiminnasta on oltava asiakkaalle hyötyä, muistuttaa Karjalainen. - Toiminnan olisi oltava selkeämmin kuntouttavaa, jatkaa Koskimies.

Helena Koskimies arvelee, että viime vuosina ohjausosaamisen taso olisi yleisesti ottaen parantunut. Hän pohtii, kenellä on lopulta mahdollisuus ja oikeus määrittellä asiakkaan tilannetta. Jarno Karjalainen miettii, että ammatillinen ote on kaiken lähtökohta, samoin asiakkaan kunnioitus. Ohjaajan taustakoulutuksella ei välttämättä aina ole niin suurta merkitystä. Karjalaisen mielestä henkilökohtainen tuki on joka tapauksessa asiakkaalle tärkeintä. Mikäli volyymit kasvavat kunnissa niin kuin niiden on arveltu kasvavan, kunnat tulevat olemaan isojen resurssihaasteiden edessä, jotta ohjausosaaminen on laadukasta sen kaikissa vaiheissa toimintaan ohjautumisesta jatkopolkuun asti. Koskimies ehdottaa ohjaukseen yhdeksi ratkaisuksi myös yksilöllistä palveluohjausta, mikäli se on todella palve-

SHUTTERSTOCK

luohjausta eikä vain palveluihin ohjaamista. Koulutusta silti tarvitaan, koska asiakkaiden taustat tulevat koko ajan heterogeenisemmiksi.

PROJEKTEISSA SYNTYY JATKOKEHITTÄMISTARPEITA

Kuntouttavaa työtoimintaa voisi ja pitäisi vielä paljon kehittää, erityisesti sen sisältöjä. Toiminnan katsottiin olevan olennainen osa isompaa kokonaisuutta, jonka kehittäminen yksin ei riitä, vaan samalla täytyy tarkastella työmarkkinoita kokonaisuutena. Tällä hetkellä akuuttina keskustelunaiheena on kuntien rooli jatkossa erityistä tukea tarvitsevien

”Olkaa kiinnostuneita siitä miksi minä olen työtön.”

Työtoiminnan käsikirjaan sekä laatusuositukseen kerätään malleja ja hyviä käytäntöjä, jotta kuntien väliset käytännöt yhtenäistyisivät.

työllistämässä, minkä molemmat nostivat esiin. Myönteinen suhtautuminen projekteihin riittää vain tiettyyn pisteeseen asti. Vaikka laki kuntouttavasta työtoiminnasta on ollut voimassa yli kymmenen vuotta, moni kunta havahtui kehittämään sen sisältöjä vasta valtionosuusjärjestelmän muuttuessa ja osa vasta aivan viime vuosina.

Tilannetta ei helpota koko palvelujärjestelmän sekavuus, sillä mm. VATESin tekemissä selvityksissä on todettu, että esim. kuntouttava työtoiminta ja sosiaalihuoltolain mukainen vammaisten työllistämistä tukeva toiminta sekä vammaisten henkilöiden työtoiminta saattavat sekoittaa puheis-

sa toisiinsa kuntien viranhaltijoillakin.

- Vammaisten ja muiden osatyökykyisten työllistäminen näyttää olevan kunnissa asiasta päättävälle marginaalinen ja heikosti tunnettu ja tiedostettu alue. Työllistämispalveluihin liittyvät käsitteet ja lainsäädäntö ovat monille ammattilaisillekin epäselviä. Erityisesti vammaisille ja pitkäaikaissairaille tarkoitetut työllistämispalvelut menevät helposti sekaisin paitsi kuntien sosiaalitoimen johtotasolla myös sosiaalialan asiakastyöntekijätasolla. (Klem 2011: Vammaisten henkilöiden asema välityömarkkinoilla)

Helena Koskimies peräänkuuluttaa vie-

TAPAHTUU VALTAKUNNALLISESTI

STM: Kuntouttavan työtoiminnan laaturyhmä, päivittänyt kuntouttavan työtoiminnan käsikirjan. Julkaistu syksyllä 2012
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on asettanut toimitusneuvoston käsikirjalle. Ryhmän toimikausi on 2013–2014 ja sen puheenjohtajana on Jarno Karjalainen. Käsikirjan yhteyteen tulevat laatusuositukset loppuvuodesta 2013.

lä tarkempaa toiminnan määrittelyä. Hän pohtii, onko lopulta kyseessä kuntoutus vai aktivointi ja että miten toiminnasta saisi prosessimaisempaa. Jarno Karjalainen korosti yksilöllistä tukea. Kumpikaan ei innostunut ajatuksesta jakaa toiminta ylläpitävään ja eteenpäin vievään, vaan molemmat halusivat korostaa työtä kohti suuntautumista, oli sinne matka sitten miten pitkä tahansa. Leimautuminen tai jämähtäminen yhden palvelun sisälle arvelutti molempia.

- Voimaantumisprosessin vaikutusta ei kannata aliarvioida silloin, kun asiakkaalla alkavat palat loksahdella paikoilleen, korostaa Karjalainen. ☺

TEKSTI KAIJA RAY

Kuntakokeilu kokoaa työllistämisen palapeliä

Hallitusohjelmaan kuuluvaan Kuntakokeiluun valittiin 26 hanketta. Kehittämistoiminta kattaa yli puolet maan pitkäaikaistyöttömistä.

H Hankkeen tarkoituksena on löytää uusia paikallisia malleja rakennetyöttömyyden vähentämiseen. Hankkeessa pyritään vahvistamaan olemassa olevaa osaamista ja tukea kuntia aitoon yhteistyöhön työllisyyskysymyksissä. Asia on monelle kunnalle vielä melko uusi.

Pääsihteeri **Erja Lindberg** Kuntaliitosta toimii kokeilun koordinoijana. Hanke kestää vuoden 2015 loppuun. Hänen mielestään Kuntakokeilussa on ennen kaikkea kyse saumattomien polkujen rakentamisesta.

www.kunnat.net/f/asiantuntijapalvelut/aek/tyollisyys/kuntakokeilu/hankkeet/Sivut/default.aspx

Kokkolan Kuntakokeiluun kuuluvassa Kanava-hankkeessa on kuntouttavan työtoiminnan sisällön ja vaikutavuuden kehittäminen keskeisessä roolissa. Sisältöihin ollaan kehittämässä erilaisia sosiaalisen kuntoutuksen palveluja sekä koulutuselementtejä. Jatkopolkuja eteenpäin kehitetään, tätä toivovat toteutetun kyselyn perusteella niin työntekijät kuin asiakkaatkin

Tässä on kuntouttavalla työtoiminnalla merkittävä rooli. Ellei tätä toimintaa kehitetä, eivät ihmiset pääse siirtymään poluillaan eteenpäin, toteaa Lindberg. Hanke on vahvistanut ymmärrystä siitä, miksi kuntouttavaan työtoimintaan kohdistuu tällä hetkellä niin paljon paineita.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestämällä kunnat voivat alentaa työmarkkinatuen maksuosuutta, joka on joissain kunnissa jo todella suuri kustannus, jatkaa Lindberg. Tämä on tullut esiin myös Työllistä välittäen – välitä työllistään -projektin monissa keskusteluissa. Kuntouttavasta työtoiminnasta on tullut joissain kunnissa toiminta, minne pääsääntöisesti ohjataan, vaikka asiakas tarvitsisi todellisuudessa muita palveluja.

Muilla palveluilla voitaisiin joissain tilanteissa tukea paljon enemmän asiakkaiden edellytyksiä siirtyä työelämään kuin vain kuntouttavalla työtoiminnalla. Mikäli mm. mielenterveys- ja päihdepalveluja ei ole saatavissa riittävästi, voi asiakkaan polulla eteneminen hankaloitua merkittävästi. Odotukset toimintaa ja sen tuloksia kohtaan ovat valtavat, pohtii Lindberg.

TYÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN EI OLE KILPAJUOKSUA

Kunnat etsivät nyt aitoja, oikeita yhteistyömuotoja. Kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa ja työttömyyden kasvaessa tarvitaan vahva yhteinen visio ja näkemys.

Tässä ei voi olla enää kysymys siitä, kuka saa sulan hattuunsa, vaan tätä on tehtävä yhdessä, painottaa Lindberg. Meidän on ponnisteltava yhteistä tavoitetta kohti – miten ihmiset saadaan takaisin työmarkkinoille. Kaikille riittää tässä yllin kyllin tehtävää. Tulokset ratkaisevat. Resurssit vähenevät kaikilla ja priorisointi nousee yhä tärkeämmäksi.

Kuntakokeilussa tuetaan kuntia vahvasti oman osaamisensa näkyväksi tekemiseen, sen kasvattamiseen ja monenlaisen yhteistyön ja verkostotyön kehittämiseen.

Olen ilolla seurannut, miten hankevetäjät ovat aktiivisesti hakeutuneet tukemaan toisiaan, vaihtamaan kokemuksia ja ratkaisumalleja. He ovat kokoontuneet eri teemojen ympärille ja todella löytäneet kaikkia yhdistävän tekijän ja yhteisen tavoitteen. Tämä on konkreettinen osoitus siitä, mitä paikallisista lähtökohdista alkunsa saava kehittäminen saa aikaan ja leviää kaikkien hyödyksi, kiittelee Lindberg hankevetäjiä.

KUNTAKOKEILU ON TYÖKALU KUNNILLE

Tämä hanke alkaa ja loppuu. Me pyrimme ennen kaikkea vahvistamaan kunnan osaamista, kehittämään ja tukemaan sitä, mutta myös nostamaan järjestelmän epäkohtia esiin. Lopullinen vastuu paikallisten ongelmien ratkaisusta on kunnalla itsellään. Hanke auttaa näkemään isompia kokonaisuuksia oman kunnan ja lähialueen kehittämiseksi. Yhteistyön kehittäminen tuo myös helpotusta, kun kunnan ei tarvitse itse tehdä kaikkea, muistaa Lindberg.

Kuntouttava työtoiminta ja sen kehittäminen nivoutuvat luontevasti merkittäväksi osaksi Kuntakokeilua.

Kunnat ovat eri tilanteissa samoin kuin asiakkaatkin. Räättälöinti, joustavat ratkaisut, työn ja toimeentulon yhdistäminen ja eri tahoilta tulevat palvelut auttavat saumattomuuden kehittämiseen. Paikallisuus on valttia, kunhan meillä on yhteinen vankka pohja, toteaa Lindberg.

KIMMO BRANDT

Kuntouttava työtoiminta - arvioita nykytilasta

Valtakunnallisesti on meneillään paljon lainsäädännöllistä uudistamistyötä. Vuoden 2013 alusta astui voimaan laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista. Sosiaalihuoltolakeja ollaan uudistamassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut ns. TEOS-työryhmän. Ryhmä pohtii sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukevaa lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmän uudistamistarpeita.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta tuli voimaan 2001. Pyysimme sosiaalineuvos **Eveliina Pöyhöstä** Sosiaali- ja terveysministeriöstä arvioimaan, millaiselta toiminnan nykytila näyttää.

KIMMO BRANDT

” Oma näkökulma

Mikä toimii ja on hyvää ”kaikesta huolimatta”?

Palvelu on monissa paikoissa asiakasläh- töistä ja asiakkaan tarpeet huomioon ot- tavaa. Palvelu on monipuolistunut ja sitä räätälöidään enemmän asiakkaan lähtö- kohdat huomioon ottaen. Asiakkaat saa- vat sitä tukea, mitä tarvitsevat. Kuntoutta- va työtoiminta sekä ehkäisee syrjäytymistä että auttaa työllistymisen polulla.

Mikä on kriittisin kehittämiskohta – tärkein edellytys laadun kehittymiselle edelleen (riippumatta laista)

Palvelu pitää olla tarjolla kaikille niille, jot- ka sitä tarvitsevat. Tällä hetkellä suuri jouk- ko kuntouttavaa työtoimintaa tarvitsevis- ta asiakkaista jää sen ulkopuolelle. Toisaalta työ- ja elinkeinohallinnon prosesseja ja pal- veluita tulee kehittää siten, että asiakkaat saavat sieltä ajoissa tarvitsemansa palvelut, jotta kuntouttavaa työtoimintaa ei tarvit- taisi. Kuntouttavan työtoiminnan jälkeen on päästävä joustavasti TE-hallinnon palve- luiden piiriin työ- ja toimintakyvyn paran- nuttua. Näiden eri hallintokuntien välistä yhteistyötä on yhä vahvistettava. Kuntout- tavan työtoiminnan sisällön kehittäminen

on myös tärkeää - palvelun tulee olla moni- puolista ja asiakkaan tarpeisiin räätälöityä.

Tulevat muutokset (ja muutenkin liittyen toiminnan kehittämiseen): Mihin erityisesti itse haluat olla vaikuttamassa?

Siihen, että asiakkaat oikeasti saisivat tar- vitsemansa palvelut oikeaan aikaan. Tämä edellyttää palvelukoordinaation ja sitä tu- kevan eri hallinnonalojen välisen yhteis- työn kehittämistä ja vahvistamista. Tuleva työvoiman palvelukeskusten lakisäateistä- minen on yksi keskeinen väline tähän. ”

Ministeriön näkökulma

Millainen laki tämä on ollut – näin lakimuutoksen edellä?

Hyvä laki siinä, että se on ottanut huomi- oon ne asiakkaat, joille TE-hallinnon ny- kyiset palvelut eivät syystä tai toisesta so- vellu. Tutkimusten mukaan kuntouttavalla työtoiminnalla on positiivisia vaikutuksia asiakkaiden hyvinvointiin ja palvelu myös ehkäisee syrjäytymistä. Laki velvoitti TE- hallinnon, kunnan ja asiakkaan yhteistyö- hön aktiivointisuunnitelman teossa ja oli siinä mielessä uraauurtava. Aktiivointisuu- nitelmassa tulisi moniammatillisesti ja ai- dosti katsoa kaikkia palveluvaihtoehtoja ja miettiä asiakkaalle paras mahdollinen rat- kaisu. Tämä ei käytännössä ole toiminut ai-

van niin hyvin kuin lainsäätäjät ajattelivat.

Kuntien rooli työllisyyden hoidossa kasvoi lain myötä. Tässä on sekä hyviä että huonoja puolia. Toisaalta kunnan mukaan tulo lisää asiakkaan palveluvaihtoehtoja, toisaalta vaikeimmin työllistyvien asema TE-hallinnon palveluissa saattaa hämärtyä.

Mitä konkreettisia uusia yhteistyö- muotoja tarvitaan hallinnon tasolla?

Työvoiman palvelukeskusmalli tulee laki- säateistää, kuten hallitusohjelmassa tode- taan. Työ on jo hyvässä käynnissä työ- ja elinkeinoministeriössä. Lakisäateistämi- sessä TYP:stä tulisi luoda paikka, jossa mo- niammatillista tukea tarvitsevien työttö-

mien työnhakijoiden moniammatillinen ja -alainen palvelutarvearviointi ja palveluo- hjaus tehdään ja jossa he saavat osin myös tarvitsemansa palvelut.

Yhteistyötä kuntien mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa tulee tiivistää. Molemmissa on tällä hetkellä puute toi- minnallisen kuntoutuksen paikoista ja kun- touttava työtoiminta voi olla tähän hyvä ratkaisu. Haasteena on kuntouttavan työ- toiminnan paikka työttömyysturvalain mukaisena työllistymistä edistävänä pal- veluna, johon kohdistuu tätä kautta mm. poissaolojen seuranta. Asia tulee arvioida ministeriössä sosiaalihuollon lainsäädän- nön uudistamisen yhteydessä.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kuntouttava työtoiminta
Osallistaa
Osallistuu
Onnistuu!

Työllistä välittäen - välitä työllistäen

2010-2012

PORVOO BORGÅ

 forssa

 TUOTERENGAS

 salo

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013